

Foredrag i Stange Arbeiderparti 24/9-1976.

Etter at hele den vestlige verden har gjennomlevet det mest omfattende økonomiske tilbakeslag siden 1930-årene kan det være grunn til å se nærmere på hvordan Norge har kommet gjennom denne krisen. Det har vært en vanskelig periode også for Norge. For et lite land sterkt avhengig av import og mulighet til å eksportere til andre land, vil et konjunkturtilbakeslag få både direkte og indirekte virkninger. Regjeringen har sett det som sin kanskje viktigste oppgave å dempe skadevirkningene av nedgangskonjunkturer ved hjelp av en aktiv og fleksibel konjunkturpolitikk. De primære målsettinger i denne politikken, som i store trekk har fått full tilslutning i Stortinget, har vært å sikre

- 2 -

arbeid og inntekt til alle, dempe pris- og kostnadsstigningen og sikre reell vekst i de reelle inntekter for yrkesaktive og trygdede. Vi har ført en politikk som har vært anderledes enn de fleste andre OECD-land, mange vil karakterisere både målsettingene og virkemidlene som dristige og det må selvfølgelig være lov å spørre om Regjeringen har lyktes med denne politikken. Før jeg skisserer en status for norsk økonomi i dag,

kan det være grunn til å dvele noe ved den situasjonsbeskrivelse som enkelte andre politikere i den senere tid har presentert. Høyres fremste talsmann i økonomiske spørsmål, herr Platou, finner vanstyret så ille at han for tiden stort sett snakker i overskrifter. "Regjeringens økonomiske opplegg er revnet!" sier Platou, "Man har

oppnådd slette økonomiske resultater". "Svekket tillit til AP's økonomiske politikk", hevder han. Høyre og Platou har selvfølgelig aldri hatt tillit til Arbeiderpartiets økonomiske politikk. Derimot må det fortone seg merkelig for Høyre at en representant for finansverden som sjefen for Bank of America under sitt besøk i Norge forleden understreket Norges solide kredittverdighet og vurderte utsiktene for norsk økonomi som lyse.

Å gjennomføre en økonomisk politikk i et samfunn vil alltid innebære kompromisser. Man må ved hjelp av et sett av virkemidler søke å oppnå flest mulig av tildels motstridende målsettinger. Spesielt i vanskelige farvann, som man opplever i nedgangsperioder, er det umulig å manøvrere slik at man bare oppnår positive resultater, man vil også få utslag som må betraktes som lite ønskelige.

Regjeringen har valgt å prioritere høyt aktivitetsnivå selv om man vet at dette skaper pris- og kostnadspress. Vi har m.a.o. akseptert prisstigning for å holde sysselsettingen oppe. Regjeringen har valgt å prioritere høyt aktivitetsnivå selv om man vet at dette bidrar til å øke underskottet på betalingsbalansen overfor utlandet. Vi har akseptert dette underskottet for å holde sysselsettingen oppe. I en rekke andre land har man valgt å betale prisen i form av høyere arbeidsledighet. Det finnes også i Norge politikere som i sin økonomiske politikk og i sin kritikk av Regjeringens synes å ville tolerere høyere arbeidsledighet for derved å redusere prisstigningen og underskottet på betalingsbalansen.

For så i korte trekk å summere opp den økonomiske situasjon

er det for det første grunn til å peke på at Norge i motsetning til de fleste andre land har greid å holde en jevn og høy vekst under tilbakeslaget. Dette har vel å merke skjedd i en periode da vår eksportindustri har møtt store avsetningsproblemer. Det har vært mulig ved hjelp av en høy etterspørsel innenlands og i tillegg en rekke spesielle tiltak overfor industrien som har gjort det mulig å opprettholde produksjonen og å produsere for lager. For det andre har investeringstakten i denne perioden vært rekordhøy, noe som har vært med på å opprettholde aktivitetsnivået og samtidig innebærer en opprustning og styrking av norsk næringsliv for fremtiden. For det tredje har veksten i disponibel realinntekt i denne perioden økt sterkt for alle grupper. Det tekniske beregningsutvalg har nettopp presentert beregningene av stigningen i disponibel realinntekt for i

år til å bli mellom 3 og 4 prosent, slik at i likhet med de 2 foregående år vil veksten i disponibel realinntekt bli høyere enn hva Regjeringen har gitt løfte om. For det fjerde har Regjeringen sammen med organisasjonene i næringslivet fått til et kombinert inntektsoppgjør som medvirker til å dempe pris- og kostnadsutviklingen. Prisutviklingen har vært urovekkende høy i alle industrilandene i løpet av de siste år, men vårt land har vist at det lar seg gjøre å holde prisstigningen på nivå med andre land uten betydelig arbeidsledighet. For det femte har det lyktes, trass i sterk vekst i disponibel realinntekt, trass i årlige skattejusteringer og høyt privat forbruk, og trass i nedgangskonjunkturen, å holde fellesforbruket oppe ved videre utbygging innen alle offentlige sektorer og en rekke reformer.

Det sjette og viktigste punkt jeg vil trekke fram er sys-
selsettingspolitikken der vi ved hjelp av et omfattende
sett av virkemidler har klart å holde ledigheten på et re-
lativt lavt nivå etter norske forhold - på et oppsiktsvek-
kende lavt nivå internasjonalt sett.

I et foredrag for ikke lenge siden uttalte jeg i
forbindelse med skattepolitikken at skattene er høye i
Norge, men at høye skatter, avgifter og trygdepremier er
nødvendig i vår moderne velferdsstat. Jeg sa også at
intet ansvarlig politisk parti kan love noen omfattende ned-
settelse av skattene. Det har vært både interessant og på
mange måter betryggende at disse tankene har fått tilslut-
ning fra flere hold, bl.a. i avisene Vårt Land og Nationen.
Synspunktet har imidlertid ikke vunnet allmenn tilslutning,
det var da heller ikke å vente. Men situasjonen mellom de

- 8 -

3 stadig sonderende partier burde vel få Høyres talsmenn
til å omtale skattespørsmål og mulighetene for framtidige
skattelettelser noe mer behersket enn tilfellet har vært.
Det Høyre nå er i ferd med er å vise i klartekst at det er
en åpen kløft mellom Høyre og de to andre partiene på dette
område. Jeg har en rekke ganger understreket at det er
sider både ved vår bedriftsbeskatning og personsbeskatningen
som bør vurderes nærmere. Jeg har også sagt at den alminne-
lige statsskatt årlig må underlegges revisjon for å unngå
at progresjonen rammer urettferdig, at den gir utilsiktede
virkninger bl.a. på grunn av en generell lønnsstigning i
samfunnet. Men når dette er sagt, kan det være grunn til
å slå fast at både Bratteli-regjeringen og den sittende har
sett det som sin oppgave å føre en planmessig økonomisk poli-
tikk der de ulike skatteformer og skattereformer inngår som

viktige virkemidler i bestrebelsene på å oppnå generelle politiske mål. Skattejusteringer har bl.a. inngått som et hovedelement i det kombinerte inntektsoppgjør, og det har da også vist seg mulig å oppnå en jevn, styrt vekst i disponibel realinntekt - det man har igjen etter at skatten er betalt. Det er på denne bakgrunn man må se den uunngåelige uenighet mellom Arbeiderpartiet og Høyre i skattepolitikken. Høyre har andre målsettinger i sin økonomiske politikk.

De fleste kjenner profilen i Høyres skattepolitikk.

Jeg vil bare slå fast at når Høyre ved enhver anledning og til enhver tid trekker fram skattespørsmålene som hovedproblemet i vår økonomiske politikk, må utgangspunktet være at partiet finner grunnlag for betydelig reduksjon i fellesforbruket. Nå må Høyre i klare tall fortelle hvilken del av de offentlige ytelser de vil redusere sterkt. På

- 10 -

tross av Høyres engasjement er imidlertid realiteten at det i store trekk har vært bred politisk enighet om den skattepolitikk Regjeringen har ført. Det er stadig vekk interessant å registrere at Regjeringen har fått sitt skattepolitiske opplegg igjennom også ved hjelp av mellompartiene. En av Høyres ideologer, herr Langslet, skrev forleden i en polemikk med mellompartienes ungdomsorganisasjoner at det politiske sentrum i Norge utgjøres av de 3 sonderingspartiene, Høyre, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti, mens Arbeiderpartiet tilhører ytterfløyen. Heller ikke når det gjelder økonomisk politikk, innbefattet skattepolitikken, er dette en riktig beskrivelse. ~~Høyre har alltid kjempet en ensom kamp når den økonomiske politikk skulle utformes.~~ I denne kampen står de fremdeles isolert. Dette er et problem for de 3 sonderende partiene

seg imellom - ikke for Arbeiderpartiet.

Når jeg har funnet grunn til å gå så inngående inn på Høyres skattedemagogiske utspill, henger det sammen med den fanatisk, ensidige angrepsmåte dette partiet legger på disse problemene. Det er dessuten grunn til å sette en finger på den historiske realitet, at skatten på den enkelte hadde en meget sterk vekst i den periode Høyre selv satt ved roret.

Skattenes andel av bruttonasjonalprodukt steg fra 30.9 % i 1965 til 36.5 i 1970.

Det er likeledes en realitet at det de siste 3 år har vært ført en skattepolitikk som har snudd denne utviklingen. Vi har ved hjelp av omfattende justeringer av skatte- og

trygdesatsene oppnådd reelle skattelettelser i tillegg til de nødvendige justeringer som må foretas regelmessig for å unngå en automatisk skatteskjerpelse. I 1973 utgjorde brutto skatter 47,5 % mens de i år vil ligge på noe i overkant av 46 %.

Med et omfattende, komplisert og variert skatte- og avgiftssystem som vi har bygget opp må man være villig til å foreta forandringer i reglene og tilpasse dem til endrede forhold. Det er gjennomført utredninger om såvel direkte som indirekte skatteordninger, og Regjeringen arbeider for tiden med disse spørsmålene på flere plan. Vi tar sikte på å fremme en melding om inntektsfordeling og skattepolitikk i løpet av våren.

Regjeringen mener at denne meldingen vil danne grunnlag for en nødvendig og viktig prinsippdebatt om den framtidige fordelings- og skattepolitikk.